

Golgotski križ.

(Zgodovinska črtica. — Sestavil A. Zdenčan.)

(Konec.)

II.

Usiljuje se nam še vprašanje, kakšen je bil prvotni križ in iz katerega lesa? Oblika križa je nam vsem znana; bila je taka, kakoršni se navadno vidijo križi; po dolgem daljši del, po čez pa krajši del.

Kakor se navadno méni, je bil križ 5 metrov dolg, povprečno deblo pa je merilo $2\frac{1}{2}$ metra; težak je moral biti kakih 70 kilogramov.

Kadar so križ delali, so delali navadno male križce po 1-5 pedi dolge in en palec debele.

Težje je vprašanje, iz kakšnega lesa je bil križ narejen? Večina trdi, da je bil križ iz drevja, ki spada med iglavce, iz drevesa, ki se zove pinija. To trdijo zaradi tega, ker se je tako dolgo nestrohnjen ohranil v zemlji. Vendar je nasproti resnično, da imajo stolni kanoniki v Parizu svetinjo sv. križa, ki je iz cedrovega lesa. In tako menijo nekateri, da je bil križ sestavljen iz več vrst lesa, vsaj iz dveh ali treh.

V tem delu naj še ob kratkem spomnimo o žebelih in napisu na križu, obenem s križem so se našli trije žebelji, s katerimi je bil Odrešenik pribit na križ. Če jih je bil več, štiri ali pet, se z gotovostjo ne vé. En žebelj je poslala cesarica Helena svojemu sinu v Carigrad. Nosil ga je na svoji čeladi, ki naj bi ga varovala smrti. Drugi žebelj je porabila cesarica pri brzdi svojega konja; tretjega pa je vrgla — po poročilu sv. Hijeronima — v adrijsko morje, ki je bilo jako viharo in je škodo delalo laški deželi.

Vendar se nam to ne zdi prav verjetno, da bi cesarica zavrgla tako dragocen zaklad; bolj resnična je ona misel, da ga je res na vrvi privezanega spustila v morje, a žebelj so pozneje zopet vên potegnili.

Tretji žebelj je darovala Helena Rimu. Sedaj ga hranijo Rimljani v cerkvi svetega križa, a manjka mu ost. Pravijo, da je to tisti žebelj, katerega je nosil cesar Konstantin na svoji čeladi; ost je pa v sloveči langobardski kroni.

Pri preč. g. župniku M. P. sem videl ponarejen žebelj, katerega je prinesel s svojega potovanja iz Rima l. 1895. Dolg je blizu 15 cm, ima močno glavo in v obče premer enega palca, ki se pa zožuje v tanjši del. V Rimu delajo popolnoma take, kot je pravi ter se dotikajo z njimi pravega žeblja.

Sedaj še nekaj o železni kroni langobardskih kraljev. Slavni papež Gregor Vélíki je dal langobardski kraljici Teodolindi žebelj in tega je dala vkovati v svojo kraljevsko krono; zato se imenuje železna, dasi ima samo en rob in sicer znotranji rob železen.

S to krono so bili kronani Karol Vélíki, Oton Vélíki, Napoleon I. 1805, in I. 1838. cesar Ferdinand I. avstrijski. Sedaj se hrani v Monci na Milanskem.

En žebelj imajo kanoniki v Parizu. Tega je dobil l. 800 cesar Karol Vélíki od papeža Leona III., ker ga je rešil njegovih sovražnikov. Francoski

kralj Karol Plešec ga je podaril sveto-deniškemu samostanu, in ta samostan ga je dal stolnim kanonikom pariškim, ki ga še sedaj hranijo.

Tako je en žebelj v Rimu, drugi v Parizu, tretji pa v železni kroni v Monci.

Neposredno s križem in z žebli je v zvezi tudi Kristusov napis. Našli so napis obenem s križem in z žebli. Napis sam je obče znan in se glasi: Jezus Nazareški, kralj Judov. Napisano pa je bilo v treh jezikih: v uradnem latinskem, v svetovno-znanem grškem, in v domačem sirsko-kaldejskem.

Tabla je bele barve, pravilen pravokotnik, dolg 36 cm. Pisan je napis z rdečimi črkami, kakor je bilo takrat navadno. Sv. Helena ga je poslala v Rim, v cerkev božjega groba. Tam se še vedno hrani v svinčeni posodi in se le redkokrat odpre.

Leta 1492. so odprli posodico. Od latinske besede „Judaeorum“ sta manjkali dve črki, kateri je zob časa oglodal in premenil v prah. Drugič so jo odprli l. 1562., in l. 1648. tretjič. Takrat je bila že izbrisana cela beseda „Jezus“. Zadnjikrat so jo odprli l. 1828. Izmej štirih besedi se dve ne moreta več brati; hebrejskega ali boljše sirsko-kaldejskega jezika se nahajajo le še posamezne črke; grškega napisa je samo beseda „Nazωρεζς“ (Nazareški) še ohranjena, latinskega pa „Nazarenus“ in prvi dve črki besede „Rex“ (kralj).

III.

Končno naj še dodamo ono lepo legendo o križu, ki je splošno znana pod latinskim imenom „legenda aurea“ (zlata legenda). Glasi se pa tako-le:

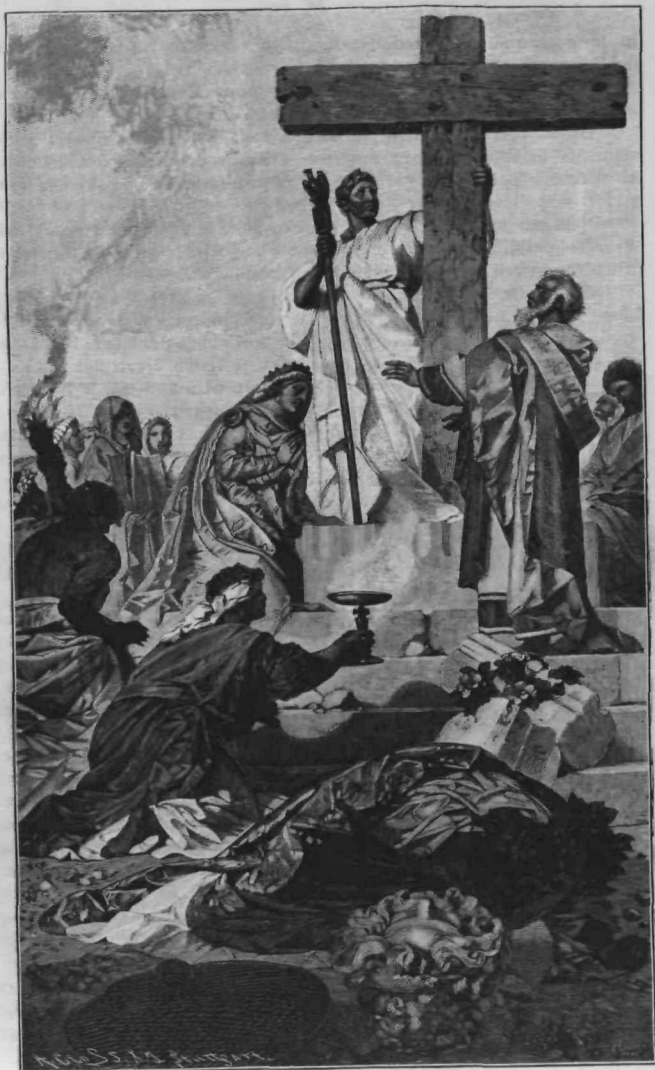
Po mnogih stoletjih življenja in bridkega kesanja po izgubljenem raju vlegel se je Adam na smrtno posteljo. Tožno je vzdihoval k Vsemogočnemu in ga prosil zdravja. Usmilil se ga je nebeški Oče in mu poslal v tolažbo nadangela Mihaela. Tega je prosil bolnik, naj mu gre iskat v raj vejico od drevesa življenja. Ta vejica bi ga ozdravila vseh bolečin in mu vlila novo življenje. Tudi tej prošnji je ugodil nebeški poslanec. Odhitel je v raj, ki je na veke zaklenjen človeškemu rodu, odtrgal vejico večno mladega drevesa življenja. Kot dih pomladnega vetra je odhitel, kot misel je hitro prišel z oživljajočo vejico nazaj...

A bilo je že prepozno. Bog je Adamu tačas ugasnil luč življenja. Njegov sin Set ga je pokopal na golgotski višavi. Setu je tudi dal angel vejico in mu rekel: „Usadi to vejico na očetov grob! Kadar bo rodila sad, tedaj bo ozdravljen tvoj mrtvi oče; tedaj bo oživel in živel na vekov veke.

Ni razumel Set pomena teh besedi, a ugodil je ukazu nebeščana.

Vejica pa je rastle in rastle, a sadu ni rodila. Umirali so rodovi, končal je občni potop ljudi in drevje na zemlji, a ni končal drevesa, ki je rastle na golgotski gori.

Stoletja so zatem pretekla. Prišla je doba Salomonovega vladanja. Ta je Bogu zidal sloveče svetišče, ki naj bi bilo večni spomenik zaveze med Bogom in Izraelci. Ker je Salomonu dopadlo drevo na Adamovem grobu, je je dal posekati za tempelj. Toda — čudo — nikamor ni bilo primerno;



za to porabo je bilo predolgo, za drugo prekratko. In tako so morali deblo zavreči.

Porabili so pozneje deblo za brv čez potok Cedron. Tako so hodili ljudje čezenj mnogo, mnogo let.

Do te brvi je dospela tudi kraljica Saba, ko je prišla obiskat Salomona, da bi slišala njegovo modrost. Prišla je do brvi, a čez ni hotela iti, marveč je pokleknila pred ta les in ga pozdravila, rekoč: „Po tem lesu pride rešenje svetu!“

Neki star Jud, ki je slišal to prerokovanje, je vrgel brv v potok, da se ne bi uresničilo Sabino prerokovanje. Mnogo let je ležal les v potoku in Cedronski vali so ga opirali; prihajali in odhajali.

Pozneje so ta les izvlekli iz Cedrona in ga vrgli v kal Bethêzdo, katero vodo je hodil angel plivkat, in je potem prvo vstopivšega ozdravila.

Sovražni Judje so izvlekli iz tega kala drevo in ga porabili za Kristusov križ. Na njem je naš Odrešenik umrl. Takrat je rodilo drevo sad, sad Kristusovega odrešenja, kakor je angel Mihael prorokoval. S tem je bil rešen Adam, in je šel s Kristusom njegov duh v nebesa, kjer bo večno živel. Izpolnilo se je pa tudi prerokovanje kraljice Sabe, ker je res postal križ rešilno znamenje vsega sveta.



Srajca srečnega človeka.

Samostanskemu učencu.



Prosil si me, naj ti napišem povest, povest samo zate, in to prošnjo ti danes izpolnjujem. Samo nekaj te prosim: Ne imej teh vrstic samo v spomin na moža, ki te srčno ljubi, ampak sprejmi jih tudi kot pouk od moža, ki mu je pri srcu tvoja bodočnost.

Bogat si, plemenit, in Bog ti je dal bister razum. Toda veruj mi, mladenič, da nobena teh lastnosti življenja ne osreči — ne izboljša. Srce samo ti more dati sreče, če je ohraniš plemenito in čisto kot doslej. Saj je rekel nekoč pesnik, ki je bil obenem globok mislec:

Le v meni je samem veselja studenec,
Tu vedno mi tekla je vir;
Slepota! jaz znal nisem zanj.

Ti pa zdaj znaš in nikdar ne pozabi. Potem se ti ne bo treba v bolečinah in solzah vsled razočaranj v življenju šele učiti globoke resnice, ki jo smehlja je ta povest uči: srce, ki ničesar ne želi in se ničesar nima bati, je edino srečno.